No. 10 Vrijdag 6 Maart 1908 8ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Het hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f1.50 tot f.— 'sjaars, (voor Indië en het buitenland minstens f2.50).

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

MEDEDEELINGEN.

I. Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

A.

Met het oog op de door ieder der Afdeelingen van „Oost en West" te houden jaarlijksche algemeene vergaderingen, waarop ook een candidatenlijst voor de verkiezing van hoofdbestuursleden ter algemeene vergadering der Vereeniging moet worden vastgesteld, zij hier er aan herinnert, dat — volgens rooster — aan de beurt van aftreding zijn de heeren:

E. A. H. VAN DER HEIDE te Amsterdam;
Prof. Mr. J. E. HEERES te Leiden;
F. T. SCHRÖDER te 's-Gravenhage;
en de dames:
M. TEN BOSCH—BOSSCHER te 's-Gravenh.;
N. VAN ZUYLEN—TROMP te 's Gravenhage,

allen herkiesbaar, behalve laatstgenoemde, die zich genoopt voelt het presidium der Vereeniging neder te leggen, in het vertrouwen, dat bekwamere handen het van haar zullen overnemen, terwijl zij daarbij de hoop koestert, zich dan beter te kunnen wijden aan die belangen der Vereeniging, welke verder aan hare zorgen mochten blijven toevertrouwd.

Ook moet worden voorzien in de vacature van secretaris van het hoofdbestuur, aangezien de heer H. E. Prins, wegens voorgenomen langdurig verblijf in het buitenland, deze functie heeft nedergelegd. De heer A. K. Nolthenius, gep. hoofdofficier der Inf. van het O. I. L., Lubeckstraat 31, te Den Haag, heeft, op verzoek van het Dag. Bestuur der Vereeniging, welwillend het secretarisschap op zich genomen, in afwachting van de beslissing van de Algemeene Vergadering der Vereeniging.

B.

Naar aanleiding der hier opgenomen conceptnotulen van de jongste Buitengewone Algem. Vergadering, kwam het volgende schrijven in:

„De notulen der laatst gehouden Algemeene Vergadering der Vereeniging „Oost en West", op 30 Januari jl. te Utrecht, welke gepubliceerd zijn in het Officiëel Orgaan van 13 Februari No. 7, geven mij aanleiding tot eenige op- en aanmerkingen, welke neergelegd zijn in de bijlage dezes.

Gebrek aan tijd is oorzaak, dat ik eerst heden daartoe kan komen.

In de hoop, dat U deze zult willen publiceeren, verblijf ik,

Hoogachtend,
129 Galileïstraat. E. C. J. SCHWIPPERT.
Den Haag.

De *laatste zin* van de alinea, luidende: „De heer Schwippert vraagt het woord om de betreffende correspondentie, etc. te wijzigen, als volgt:

„Hij weet wie de schrijver is, doch durft zijn naam niet noemen, omdat hij niet kan bewijzen, dat die persoon de schrijver is, doch zou hij dit wèl kunnen, dan zou hij der vergadering willen voorstellen dien man als lid der Vereen. te royeeren.

De vergadering betuigt hare instemming door applaus."

De alinea luidende:

„De heer Schwippert wenscht, dat het D. B. daarvoor aansprakelijk worde gesteld,"

te vervangen door:

„De heer Schwippert beaamt hetgeen de heer Lefèbre zegt en klaagt bovendien, dat indertijd alles besloten en uitgevoerd werd door het toenmalige Bestuur der afdeeling 's-Gravenhage, onder pressie van het toenmalige Dag. Bestuur, zonder dat aandeelhouders in de geldleening der Restaurant, of de leden der afd. 's-Gravenhage het recht hadden om een woordje mede te spreken."

II. Van de Afdeeling ROTTERDAM:

Voordracht met Lichtbeelden

te houden door den heer TH. ALMEROOD.

.. *Onderwerp*: ..

Hoe Suriname er uit ziet en zijne waarde als Kolonie, voorheen en thans. .. ..

Op **Donderdag 12 Maart 1908**, 's avond **8** uur, in het Gebouw *„Caledonia" Haringvliet 41.*

Namens het Bestuur:
P. N. ADRIANI, Pres.
A. VEDER, Secr.

III. Van de Afdeeling UTRECHT:

De Algemeene Vergadering der Afd. Utrecht zal plaats hebben den 23 Maart, 's avonds om 8 uur.

Agenda:

1. Notulen vorige Algemeene Vergadering.
2. Jaarverslag.
3. Rekening en verantwoording over 1907.
4. Kiezen candidaten voor het Hoofdbestuur.
5. Kiezen van afgevaardigden voor de Algemeene Vergadering.
6. Behandeling der door het Bestuur aan de orde gestelde en van de leden ingekomen stukken.
7. Benoemen van twee leden tot nazien der Rekening en Verantwoording over 1908; en twee Bestuursleden voor de aftr., mevr. Van Oeveren van Schaik en mevr. Weesman Luitjes.
8. Rondvraag.

HET BESTUUR.

Uit een brief van een civiel en militair gezaghebbers-vrouw op Celebes.

9 Januari 1908.

...... Nieuwjaarsmorgen kwamen de Regenten en andere Grooten hun compliment afsteken; ook alle Kampongshoofden, zoodat we zoowat een 150 man in de voorgalerij hadden. Volgelingen en kinderen bleven buiten. Het was officiëel, dus alleen voor de heeren, en ik bleef met de kinderen achter, waar ik bovendien de handen vol had, met het naar voren zenden van kwee kwee, limonade en stroop. Gegeten dat die lui hebben! neen maar! 't is gewoon ongelooflijk. De vrouw van den Djaksa had de kwee-kwee gebakken, manden-, schalen-, borden-, stopflesschen vol, zeker meer dan 1000 stuks, waren binnen 5 minuten verslonden. Ik kon mijn oogen niet gelooven, toen de oppassers met leege handen terugkwamen. Daags tevoren hadden verscheiden Inlanders schalen vol eende-eieren gezonden voor taon bahroe *), wel 500 stuks; we hebben ze maar verdeeld en andere luitjes er mee plezier gedaan; in de benting kon ik ze niet loozen, de dames hielden niet van eende-eieren; zelfs niet voor telor assin **) We stuurden er een hoop aan Henri's klerk, een armen drommel, die in 'n inlandsch huisje woont, en verder mochten bedienden en oppassers ze verdeelen, evenals een achterbout van een karbou, waar we een malsch stukje voor ons eigen afnamen. Henri had er wel op tegen, karbouwenvleesch te eten, maar 't is niets als idée, en toen het goed gebraden op tafel kwam, was het heel lekker.

Eergistermiddag, toen we buiten kwamen, stond er een klein huisje, geheel met bont en uitgeknipt papier beplakt, het dak met gekleurde eieren en bloemen versierd; op den nok een papieren tamboerijn met kwee-kwee. Het huis zelf was gevuld met rijst, zooveel, dat Adé er in had kunnen staan, zonder dat er iets van hem te zien was. U begrijpt wat een feest dat voor de kinderen was. Ze waren niet van dat huisje af te slaan en gingen de kinderen uit de benting halen om ook te kijken. Den volgenden morgen riep Henri de leerlingen van de Inlandsche school, om ieder zoo'n gekleurd ei weg te halen. De rijst hebben de menschen op het erf verdeeld. Het huisje was een geschenk van den Regent van Maiang, die een groot feest geeft en waar dit een voorlooper van was.

Gistermorgen kwam er weer een andere optocht: een oude vrouw met twee kleine meisjes met goud behangen, kinderen van den Regent van Lebakan en twee jonge meisjes, volgelingen. Dit bezoek gold Mevrouw. Ze brachten twee aardige gevlochten mandjes mee, en in ieder mandje was 'n sarong, waarvan één een mooie zijden. Ik moest natuurlijk bedanken en een praatje maken. Bij onze contra-

bezoeken aan de Regenten brengen wij, zooals te begrijpen is, ook cadeaux mee.

Zoo leven wij in goede verstandhouding met deze lieden, die altijd zeer beleefd en op vormen gesteld zijn......

Medegedeeld door v. B.
25 Febr. 1908.

*) Nieuwjaar.
**) gezouten eieren.

Uit de O.I. Mail.

Een Comble van verganke!ijkheid!

Het *Nieuws v. d. D. v. N.-I.* vond bij de Regeerings-besluiten het volgende staaltje:

Tijdelijk belast:

Met de waarneming der betrekking van tijdelijk Opzichter der 3e klasse bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, de tijdelijk Opzichter bij den Waterstaat F. J. G. Harms.

De heer Harms zal voor zijn pet dragen de woorden:

Nec tempora perde, ruit hora: Verlies geen tijd, het uur spoedt voort, merkt de redactie op.

* * *

Kettingjongens belast met de waarneming van politie.

Tooneel: Gang Waroeng te Semarang tijdens de passar malem.

Tijd: Vrijdagavond.

In de drukte wordt een Europeaan iets ontstolen door een Inlander.

De Inlander wordt nagezet door eenige Europeanen, die er echter niet in slagen, hem te pakken.

Een politie-oppasser ziet het geval kalm aan.

Een Europeaan: Waarom loop jij dien vent niet achterna? Je bent toch politie-oppasser.

De oppasser, haveloos individu: Ja, ik ben wakil voor vanavond. Daarvoor krijg ik vijftien centen.

De Europeaan: Waarom pak je dien dief dan niet?

De oppas: Dat mag ik niet, m'nheer, ik ben kettingjongen.

Tableau.

Uit welke „kringen" men de politie betrekt.

(Loc.)

* * *

Politiek leven.

Ook te Bandoeng heeft men, volgens de *Preanger Bode*, voorbereidende maatregelen getroffen om eene Kiesvereeniging in den geest van de te Batavia tot stand gekomene op te richten.

* * *

Gemeente leeningen.

Naar aanleiding van het in den gemeenteraad te Soerabaja aan de orde gestelde plan om over te gaan tot den aankoop van het aldaar gelegen land goed Goebeng, waarbij door een onderzoek zal moeten worden vastgesteld, of een gedeelte van dat terrein geschikt zal zijn voor eene begraafplaats, schrijft het *S. Hbl.* nog het volgende:

„Eenige bevreemding wekte bij ons de mededeeling van Mr. Paets tot Gansoyen, dat het geld voor den aankoop in Nederland bij een niet nader aangeduide maatschappij kon worden geleend.

Waartoe ginds te zoeken, wat hier te verkrijgen zal zijn? vraagt het blad. Het bewijs is niet geleverd, dat een gemeentelijke leening hier te lande niet te plaatsen is. Een gemeente behoort zich in 't algemeen als publiekrechtelijk orgaan te beschouwen en een staat in het klein en als zoodanig handelen. De gemeente Soerabaja behoort, volgens het *S. Hbl.*, dus gewoon te leenen, met als onderpand het land Goebeng.

De titel Kandjeng.

Men schrijft aan het *S. Hbl.*:

De titel kandjeng wordt hoe langer hoe meer misbruikt. Ik ken gewone Europeesche ambtenaren, w.o. waterstaatsopzichters en stationschefs, die door Inlandsche onderhoorigen met „kandjeng" worden aangesproken, zonder dat eerstgenoemden daartegen protesteeren, wat zij toch zeker behooren te doen, bijaldien zij niet half rijp voor Meerenberg willen schijnen. Zij gevoelen zich integendeel daardoor zeer gevleid en weten niet, of wenden althans onwetendheid voor, dat een Inlander hen met de toekenning van dien titel òf flikflooit òf in het zonnetje zet.

In het laatste geval zullen de aan hoogmoedswaanzin lijdende ambtenaren, zoo zij goed hunne ooren openzetten, instede van „kandjeng" niet zelden het nagenoeg gelijkluidende „kiendjeng" hooren. Kiendjengs zijn bekende insecten (glazenmakers).

Met „ndoro kandjeng" wordt in den regel een Javaansch regent — niet van de Vorstenlanden — bedoeld. Achter zijn rug wordt een resident tegenwoordig heel zelden met kandjeng toewan betiteld.

Het zich aanmatigen of het zich laten welgevallen van het kandjengschap door onbevoegden behoort m. i. te worden tegengegaan, zegt de berichtgever. Europeesche ambtenaren hebben aan dat misbruik grootendeels schuld. Ik ken eenigen hunner, om van aspirantjes niet te spreken, met den vinger aanwijzen, die Inlanders — beambten of bedienden — den wenk geven, hen met kandjeng aan te spreken en een ondergeschikte geweldig negeren, als deze den wenk niet verkiest te begrijpen.

* * *

Inkomstenbelasting.

De correspondent der *Loc.* te Salatiga schrijft vandaar:

Het jaar 1908 is weder begonnen en daarmede de invoering van de Inkomstenbelasting, in plaats van de patentbelasting. Indien de eerstgenoemde niet voordeeliger voor het gouvernement zou werken, zou de laatste wel zijn blijven bestaan, daarvan is ieder overtuigd. Verrassingen hangen ons dus nog boven het hoofd. Medelijden heb ik met hen, die hun zuur verdiende duiten op een spaarbankboekje zetten, teneinde over eenige jaren in Nederland of elders ervan te genieten of te leven. Ook zij zullen ditmaal den dans niet ontspringen en worden hiervoor aangeslagen in de inkomstenbelasting, want hun boekje wordt opgeëischt.

Ik moet zeggen, het is wel de methode. Het gouvernement tracht voor zich gelden te leeren sparen, geeft 2¼% en gaat daarvan nog belasting heffen. Mijns inziens is dit niet de aangewezen weg om 't aantal inleggers van de Postspaarbank te vermeerderen en een ieder zal zijn geld op een andere manier trachten te beleggen.

Hier ter plaatse is de commissie tot het aanslaan in de inkomstenbelasting goed op weg. Dat wil zeggen, ze tracht de woekeraars bij hun jas te pakken, want zij ontsprongen vroeger den dans bij de patentbelasting Dat iemand, die geen geld heeft en in geldverlegenheid zijnde geld opneemt, dat is begrijpelijk en hier steekt niets in; een andere uitweg voor hem bestaat niet. Zelfs is hij graag geholpen, tegen het betalen van 10%. Er zijn echter personen hier die 12% 's maands dorsten te rekenen en zoo van misdeelden wisten te profiteeren. Die personen moeten nu maar eens goed geplukt worden en ik hoop, dat de commissie succes zal hebben, schrijft de correspondent.

* * *

De Bond van Suikergeëmployeerden.

Het *S. Hbl.* schrijft, dd. 31 Januari:

Een ongenoemde heeft het in de Javabode over den Suikerbond. Het is jammer, dat hij zijn naam niet bekend maakt; dan zouden wij op hem de aandacht kunnen vestigen als een geschikten president ...... om de vakvereeniging naar de maan te helpen!

De ongenoemde is revolutionnair. Hij wil van den Bond een strijdmachine maken, te richten tegen iederen administrateur, die niet naar zijn zin handelt. Hij wil stakingen proclameeren en nog veel schoone zaken meer.

De anonymus, die den heer Vierhout en ons verwijt, dat wij „van de vakorganisatie en hare eischen geen notie hebben", is niet precies op de hoogte. Hij maakt de goe-gemeente wijs, dat de scheuring op til of gekomen is en wenscht een „hechte, sterke kern" van suikerbonders, zeker de heer Sauer met een half dozijn medestanders.

Zooals bekend, heeft de algemeene vergadering van den Bond Semarang de hoofdpunten op het program van actie aangegeven — met algeheele excommunicatie van socialistische heils-ideeën — en er bestaat niet de minste aanleiding dit program te herzien, omdat van een scheuring geen sprake is. Wij weten uit goede bron, dat het incident Ledeboer slechts geleid heeft tot een demonstratie van sympathie voor het hoofdbestuur.

Zoodra hier te lande appelboomen goede vruchten dragen; haver, tarwe en gerst welig groeien; de kachel in de huizen verschijnt; Westersche sweatingsystems in de suikerfabrieken hun intree doen; voor suikergeëmployeerden het verkrijgen van recht een chimère wordt — zoodra dit alles te constateeren valt, zullen wij op den ongenoemde met zijn aanprijzing van de Westersche „vakorganisatie" een lofzang dichten.

* * *

Gebrek aan scholen.

Naar uit Semarang aan het „Onderwijs" wordt medegedeeld, is er daar een vrij groot gebrek aan plaats op de Europeesche lagere scholen.

Vele kinderen melden zich aan en de onderwijzers zijn in de onmogelijkheid hun plaats te verleenen. Het is dan ook hoog noodig, dat er meer scholen komen, beweert men.

De Europeesche schoolcommissie moet zich reeds tot den directeur van O. E. en N. gewend hebben met een voorstel in dien geest.

* * *

Niet in zijn Verdediging gehoord.

Met betrekking tot de verbanning van den atjehschen pretendent sultan, schrijft de *N. Soer. Crt.* (die heusch geen reden heeft om ons bij te vallen):

„Men weet hoe het *Bat. Nblad.* zich moeite heeft gegeven om aan te toonen dat de verbanning van den pretendent sultan is onrechtmatig, op grond dat de voorschriften in de art. 37 en 48 van het Regeeringsreglement niet naar den geest zijn nageleefd.

Art. 48 waakt er voor, dat van het recht tot verbanning geen misbruik worde gemaakt. Het zegt letterlijk:

„In de gevallen, bedoeld in art. 45, 46 en 47, wordt door den G. G. niet beslist, dan nadat de betrokken persoon in zijn verdediging gehoord, of daartoe behoorlijk opgeroepen is. Van het verhoor, wordt procesverbaal opgemaakt."

Het *Bat. Nblad.* heeft de stelling verdedigd dat het hier natuurlijk niet geldt een verhoor voor den vorm, zonder aandacht te wijden aan hetgeen ter verdediging wordt voorgebracht. En het blad heeft daarin volkomen gelijk.

Deze waarborg in de Indische grondwet, mag niet verloren gaan, op straffe dat we hier aan de willekeur van de regeering worden overgeleverd.

Het is daarom dan ook onjuist wat de *Loc.* redeneert, en de *Java Bode* blijkbaar met instemming overneemt: „Ten slotte moeten wij er nog eens den nadruk op leggen, dat de verwijdering van een gevaarlijk gebleken element uit Atjeh, niet afhankelijk kan worden gesteld van den uitslag van een onderzoek, in strikt juridische trant ingesteld en voltooid. Zulk een verwijdering is een politieke daad, waarbij de eerlijke overtuiging van den gouverneur, resp. den G. G. den doorslag moet geven. Niemand zou toch immers de consequentie aandurven, dat het blijven in Atjeh van een pretendent sultan, die geld voorschiet voor een beschieting der hoofdplaats — gesteld dat hij het werkelijk gedaan heeft— zou moeten afhangen van 'n eventueel juridisch koerang trang!"

Inderdaad valt het niet moeilijk, de onjuistheid van deze redeneering aan te wijzen. „Gesteld dat hij werkelijk gedaan heeft". Maar dat màg men juist niet stellen, voordat daarnaar een onderzoek is ingesteld en de persoon in kwestie in zijn verdediging is gehoord. Aan den G. G. daarna de beslissing. Art. 48, is 'n waarborg tegen een eerlijke overtuiging van den G. G., die nochtans dwalen kan. Tegen die dwaling moet zooveel mogelijk gewaakt door onderzoek en verdediging.

Het lichtvaardig rondspringen met de artikelen van ons regeeringsreglement is een gevaar, dat de ernstigste gevolgen kan medebrengen.

* * *

Wreedaards.

Uit Kota Radja schrijft men d. d. 15 Januar aan de *Sum. Bode:*

Veel is reeds geschreven over de wreedheid van onze troepen, en ik moet bekennen, de feiten spreken zoo duidelijk, dat het niet te ontkennen is. Ik wil u echter thans even een klein staaltje van atjehsche wreedheid vertellen, waarvoor, geloof ik, de slechtste uit onze troepen terug zou deinzen.

Ziehier het geval:

Het is nu een dag of vijf, misschien zes, geleden, dat op de Noorkust een arme kampongbewoner bezig was, gras te snijden; zijn zoontje van plm. 8 jaren, was in de onmiddellijke nabijheid. Dat grassnijden gebeurt buiten de kampong. Plotseling verschijnt een bende djahats, die het kind in haar midden neemt, waarbij hem gezegd wordt: „je moet mee; je moet moslim worden; je mag niet met de compenie meedoen", enz.

Daar ziet een der kerels dat het kind gevaccineerd is en roept: „o, hij is al orang compagnie, hij draagt den tjap van de compagnie al."

Het ventje wordt gelast zijn linker— armpje, waarop de litteekens van het vaccineeren voorkwamen, uitterstrekken, een der bende neemt een klewang, en, na eerst behoorlijk gemikt te hebben waar hij slaan moet, hakt hij het armpje in één slag, op ruim een decimeter van den schouder, af. De vader, die thans eerst ziet wat er gebeurt, komt aangeloopen om zijn kind te hulp te komen. Dit kost hem echter het leven: de kerels snijden hem eenvoudig het hoofd van den romp.

In de kampong worden vader en kind natuurlijk gemist, en na lang zoeken, den volgenden morgen gevonden: het kind met het bloederige stompje en het afgehouwen armpje naast zich, zittende bij het lijk van zijn vader. Het kind is zoo spoedig mogelijk naar het hospitaal te Sigli vervoerd, waar het armpje verder geamputeerd

is, waarbij de kleine, die naar de bewerking zat te kijken, geen klacht liet hooren. De bende is later achtervolgd en ingehaald, waarbij zij negen man verloor.

Zijn zulke onmenschen wel nu waard om te leven? Ik zeg neen.

* * *

Onder het opschrift

„Inlandsche Zeden"

schrijft De Preanger Bode:

Mad Happie is een zeer geziene inlander.

Wel zeggen vele menschen met een verachtend gebaar, „het is een zielverkooper", maar dat is slechts broodnijd. Mad Happie heeft geld en waarom zou hij dan niet geacht zijn, en veel vrienden hebben?

Hij heeft dan ook in alle kampongs vrienden, die hem gaarne de hand schudden, en hem helpen in zijn bedrijf, de mannen met hun lot ontevreden maken en hen, maar voornamelijk de vrouwen, wijzen op de rijkdommen van Singapore, Deli, de goudmijnen van Celebes, enz., waar het goud maar voor het grijpen ligt. Menigeen loopt in den val.

Om te laten zien, dat Mad Happie een groot man is onder garoetsche rijken, liet hij zijn huis versieren, toen zijn dochter zou trouwen met een hadji. Alles moest op de meest grootsche schaal worden aangepakt, en alzoo geschiedde.

Toen de huwelijksplechtigheden hadden plaats gehad, waarbij een hindoe en een mahomedaansch gebed onontbeerlijk zijn, werd het bruidspaar in een karretje gezet, en daar ging de optocht. Achter de bruidskoets kwamen nog vier en dertig andere gevuld met familieleden en vereerders van den rijken Mad Happie. Van Garoet werd naar het twee palen verder gelegen Trogong gereden en toen weer terug, en dat werd den dag daarop nog eens herhaald. Stel dat Mad Happie slechts 75 centen per karretje heeft moeten betalen, dan kostte het hem alleen aan optochten reeds *f* 25.50, dus nog niet eens gerekend de uitgaven aan eten en drinken.

Maar veertien dagen na de huwelijksfeesten, werd 't huwelijk door den pengoeloe weder ontbonden, wat volstrekt geen zeldzaamheid is. Sommigen scheiden zelfs nog sneller. Verandering en verbetering zal hierin wel nooit worden gebracht, daar de priesters en bijloopers, geld slaan uit de loszedigheid der bevolking.

* * *

In de Deli Cour. van 20 Januari j.l., schrijft N. t. C., onzes inziens, zeer terecht onder den titel:

Menschonteerend!

„Onlangs haalden wij een paar regels aan uit een hoofdartikel in de Straits Times. Bedoeld blad had er eens duidelijk aan herinnerd, dat Singapore eene Engelsche kolonie was en geen Chineesche provincie.

Op gelijke wijze willen wij aanvangen: Het kan niet duidelijk genoeg gezegd worden, dat Deli eene Nederlandsche kolonie is, en niet eene Voor-Indische provincie......

Ter gelegenheid van het nieuwe jaar voor de Hindoe-Klingaleezen, hadden hier de bij die volken gebruikelijke optochten en ceremoniën plaats. Het begon omstreeks half één, toen de eerste kleine processies van Hindoe-gemeenten buiten Medan de hoofdplaats binnenkwam, om zich begeven. Deze processies voerden lieden mede, die op gruwelijke wijze op borst, rug en armen, met zilveren spelden bestoken waren, lange zilveren naalden dwars door lippen en tong droegen en aldus gemarteld naar zware houten toestellen met bloemen en vruchten moesten dragen.

Die van de zijde van den Serdangweg de plaats binnenkwamen, werden, zoo deelt men ons mede, door politie-oppassers aangehouden, die order gaven, alle spelden en naalden onmiddellijk te verwijderen. Wat van de zijde van den Laboeanweg kwam, passeerden echter on gehinderd, en trok Medan dwars door, 'n schandelijk schouwspel opleverende, waarvan, dank zij het heete middaguur, gelukkig geen kinderen getuige waren,

Doodelijk vermoeid, half gedragen, arriveerden de ongelukkigen aan de tempels, waar zij door besproeiïng met water, en door trom-muziek, gebel en geschreeuw, weer wat werden opgewekt, om in staat te zijn, nog driemaal om het middelste tempelgedeelte te worden gevoerd; daarna werden binnen dat tempeldeel de naalden en spelden uit het vleesch getrokken, en de wonden met een wit poeder, naar men zegt asch van hun heiligen beeld, verbrande offers, ingewreven. Wij zullen niet in nadere beschrijving treden van de verschillende martelingen, waartoe nog een aantal verdwaasden in den tempel zich hadden geleend, wij willen het slechts uitschreeuwen, dat het meer dan schan de is, dat zooiets hier ongehinderd kan plaats hebben.

Wij leven hier in eene Nederlandsche kolonie, en niet in een Voor-Indisch Hindoedorp; wij hebben recht te eischen, dat zulke barbaarsche schouwspellen ons niet vertoond worden. Meent men hier soms, dat de Hindoe-kolonie te Londen gisteren met op dergelijke wijze mishandelde martelaren, langs Strand en Oxfordstreet is getrokken? Het is te krankzinnig om er over te praten. Maar, waarom wordt hier zooiets dan toegelaten? Wie van die lieden op dergelijke barbaarsche wijze feest vieren wil, moet dat maar in zijn eigen land, zijn eigen dorp gaan doen; in eene Nederlandsche kolonie moet voor zooiets geen plaats en geen gelegenheid zijn.

Wij hooren, dat de tempels gisteren avond, door een paar bestuursambtenaren zijn bezocht; het barbaarsche schouwspel, waarvan wij hierboven spraken, was toen reeds afgeloopen, de met groen en bloemen opgesierde tempel in een mystiek, half duister gehuld, waarin hier en daar donkere figuren als in gebed verzonken lagen, de dames-bezoeksters werden met bloemen bekranst, de priesters putten zich uit in beleefdheden: het was interessant, hoogst interessant!

Jammer, driewerf jammer, dat de heeren 's middags de opgewonden menigte niet hebben gade geslagen, schreeuwende, springende en dansende om de gemartelden, die aan twee, drie kanten ondersteund, zich met moeite voortsleepten versuft en verdoofd van pijn; wellicht van het voorafgaand bloedverlies, of met wezenlooze oogen rillende over het geheele lichaam als in hoogste extase.

Misschien, dat deze of gene doortastende ambtenaar er dan op staande voet een einde aan had kunnen maken.

Dat is zeker, wij verwachten, dat en op de beide volgende feestdagen, en in volgende jaren, dergelijke barbaarsche uitingen van godsdienst, ten strengste zullen worden verboden. Laat ieder zalig worden op zijn manier, maar verbiedt gruwelen, waaraan ieder weldenkende aanstoot neemt.

Het is heel mooi, dat een mishandelaar van koelies gestraft wordt.

Maar een gouvernement, dat boven beschreven gruwelen tolereert, is in onze oogen eveneens schuldig.

Nogmaals, het is hier geen Voor-Indisch Hindoedorp, maar eene Nederlandsche kolonie; wat in Nederland niet getolereert zou worden, zij ook hier verboden. Wien dat niet bevalt, dien staat het immers vrij, naar zijn eigen land terug te keeren.

* * *

Een Overvalling door Olifanten.

In de wouden in de Lampongs komen uitgestrekte doerian-aanplantingen voor, die door de bevolking geregeld worden bezocht, ten einde de vruchten te oogsten en te verkoopen. Een vijftal Lampongers, zoo schrijft men aan het Soer. Hdbl., hadden te midden van een dergelijken aanplant, een pondok gebouwd, waarin zij de afgeplukte doerians opschuurden met het doel, ze later per prauw verder te vervoeren.

Nu is een oliefant dol op doerian, doch wel den in de gelegenheid, er zijn hart aan op te halen, daar hij zich moet tevreden stellen met de zoo nu en dan gevonden afgevallen vruchten. Geen wonder was het dus, dat toen 'n kudde hunner, des nachts in de nabijheid der pondok kwamen, waar reeds een paar honderd doerians waren opgeschuurd, zij een formeelen aanval op het gebouw deden, en er zoolang aan trokken, en duwden, tot het tegen de vlakte lag.

Doodelijk verschrikt, namen de aldus onzacht in hun slaap gestoorde Lampongers de vlucht, en bereikten ongedeerd het woud. De dikhuiden hadden het zoo druk met zich te goed te doen, aan hun lievelingsgerecht, dat zij niet de minste aandacht schonken aan het vluchtende vijftal.

Van Vreemde Koloniën.

Eigenaardige manier van visschen.

Aan de *Rangoon Gazette* wordt mededeeling gedaan van 'n eenige wijze van visschen, door den schrijver waargenomen op een tocht naar de Panlaung-rivier. Twee uit uitgeholde boomstammen vervaardigde booten, ter lengte van ongeveer dertig voet worden daarbij gebruikt. elke met twee man bemand, die voorzien zijn van lange boomen, de eene aan de plecht, de andere achterin de boot, om deze in goede richting te houden. De rivier opvarende, laten zij een lang touw, van bamboe met daartusschen geplet gras, en op elke tien meters of zoo met steenen bezwaard, in de rivier zakken, om de visch naar den oever op te jagen. Na het touw te hebben laten zakken, laten de opvarenden de booten naar den oever zwaaien, waar de duikers gereed staan. Deze met vorken en vischhaken met daaraan bevestigde lijnen, gewapend, springen met drieën tegelijk in water. Wanneer zij een visch treffen, laten zij de lijnen los en halen die dan langzaam met de visch binnen, welke zij naar de booten brengen. De duikers blijven zoowat twintig seconden onder water, en wisselen elkaar om toerbeurten af. Die niet aan de beurt zijn, warmen zich intusschen aan een vuurtje aan den wal.

* * *

Tegen de cholera.

Het Egyptische gouvernement heeft 21.000 „doses" anti-cholera serum bij het Zwitsersche Serum Instituut te Bern besteld, dat onder leiding staat van dr. Kohler. Ongeveer 9000 „doses" zijn reeds verzonden en met de bereiding van de rest der bestelling, is zooveel mogelijk haast gemaakt. Men zegt dat drie inspuitingen immuniteit tegen de ziekte verzekeren, maar alleen voor een duur van zes maanden, waarna de „doses" moet worden vernieuwd. Het serum dat dr. Kohler heeft gevonden, heeft ernstige proeven doorstaan, maar is bij de medische faculteit nog weinig bekend.

* * *

Het grondbezit in Tongkin.

We hebben reeds meer melding gemaakt van deze quaestie, naar aanleiding van de klachten van Fransche kolonisten, die, na de verovering van Tongkin, in het bezit gesteld van uitgestrekte, toen verlaten terreinen, deze hebben ontgonnen en zich hun bezit thans zien betwisten door inlandsche opgezetenen, welke hun oudere rechten op die gronden laten gelden, waar zij zich op kosten der ondernemers, weder hebben kunnen installeeren.

De quaestie heeft de aandacht van de Ligue Coloniale Française getrokken, wier economische commissie, voorgezeten door den senator Saint-Germain, de zaak heeft onderzocht en aan den heer de Pouvourville heeft opgedragen, daarover te rapporteeren.

Dit rapport zet uiteen, dat de concessiën geheel in den vorm zijn verleend en de gronden, waarop zij betrekking hadden, behoorden tot het staatsdomein.

Intusschen werden, nadat concessionarissen op hunne kosten die terreinen weder hadden bevolkt, de Fransche wetten op Indo-China van toepassing verklaard, en werd deze toepassing opgedragen aan de Fransche magistratuur, ter vervanging van de oude consulaire rechtspraak.

De wetten, die den eigendom beschermen, zijn niet dezelfde in Frankrijk en in Annam, en toen nu de Fransche wetgeving in het vroeger tot Annam behoorend Tongkin werd ingevoerd, hebben, zoo leest men in het rapport, de beroepslieden, die leven van de toepassinn der wetten en van de processen, die hare uitlegging in het leven roept, zich gehaast de inboorlingen daarmede in kennis te stellen. Dezen wisten dus al spoedig, dat de onaantastbaarheid van den eigendom, eerst na dertig jaren intreedt en onmiddellijk waren zij er als de kippen bij, om den kolonisten het recht op de ontgonnen gedeelten der concessiën te betwisten. Vreemd genoeg, deed zich toch geen enkele eisch voor betreffende de nog niet ontgonnen gedeelten dier terreinen.

In de verschillende gevallen, die zich voordeden, heeft de Fransche rechter steeds ten voordeele van de Inlanders uitspraak gedaan. Waar hij van den kolonist het onmogelijke verlangt, het dertig jarig onaangevochten bezit — terwijl Tongkin nauwelijks vijftien jaren aan Frankrijk behoort — stelt hij ten aanzien van den eisch van den Inlander niet de voorwaarden door de Fransche wetgeving te dien aanzien gesteld, maar vergenoegt hij zich met het Inlandsch bewijs — de verklaring van twee getuigen, ter versterking van de bewering, dat het algemeen bekend was, dat die grond eigenlijk den eischer toebehoort — een bewijs, dat zeer gemakkelijk te everen is daar ginds.

De waarde van den eigendom dier kolonisten is dan ook op nul gereduceerd. Zij kunnen er geen koopers voor vinden, ook geen maatschappijen oprichten voor de ontginning, daar niemand er zijn geld aan waagt. Zij kunnen ook zelven niet die ontginning ter hand nemen, daar hun werklieden zich op alle mogelijke manieren aan hun verplichtingen onttrekken en dan de oogst, dien de eigenaars nog zouden kunnen binnenhalen, met de enkele werkkrachten, die hun bleven stelen. Dienen de kolonisten hieromtrent hunne klachten in, dan wordt hun beduid een civiele actie in te stellen, wat met het oog op het ontbreken van een burgerlijken staat in Tongkin, volkomen gelijk staat met hun met een kruitje in het riet te sturen.

Doux pays, waar men, om eigen voordeel of gewin, den landgenoot met een gerust geweten in het ongeluk stort, en dan nog wel met veel bombarie den beschermer der verdrukte inlandsche bevolking uithangt. Dat kan nu bij ons zoo heelemaal niet gebeuren, wel?

Naar aanleiding van het rapport van graaf de Pouvourville, heeft nu de Ligue Coloniale Française, zich tot den minister van koloniën gewend om zijne aandacht op deze zaak te vestigen, opdat de belangen der kolonisten niet geheel aan die der inboorlingen worde opgeofferd en een oplossing worde gevonden, welke beide categoriën kan tevreden stellen.

*

In Fransch-Congo.

Den 26sten Februari j.l., hield de majoor Lenfant bij het maandelijksch diner van de Union Coloniale Française, 'n voordracht over Fransch Congo, waar hij verschillende onderzoekingstochten heeft geleid.

Laat ons eens hooren, wat hij omtrent de bevolking dier kolonie opmerkte:

De inboorlingen zijn verdeeld in een groot aantal stammen. In het Noorden vindt men de M'boemi's, in het Noord-Oosten de Laka's, in het Oosten en in het centrum de Baya-Baya's, en M'baka's; in het Zuid Oosten de Yang-hère's; in het Zuiden de Baya's en Kava's. De Baya's en Yanghéré's, stammen van de Mandjia's af, die uit de bergstreken om de Groote Meeren zich in verschillende richtingen hebben verplant. Alles in het leven dezer inboorlingen hun zeden, hun kannibalisme, hun woningen, hun vereeniging in kleine groepen, wijst op hun afkomst. Het is waarschijnlijk dat zij oorspronkelijk in lang vervlogen tijden zich op de veeteelt toelegden, want men treft in hun taal en hunne gesprekken nog verschillende uitdrukkinnen aan, welke bewijzen dat zij het vee vroeger hebben gekend, maar voortdurende oorlogen hebben hen met hunne kudden van hunne weiden verdreven in deze streken, waar de tsètsè-vlieg, de kudden geheel moet hebben vernietigd, terwijl zij zelven zich in het voorgebergte van het Yadé-complex, moesten terugtrekken.

Een bijzondere karaktertrek van deze rassen is de van vijf hunoer bekende gemeenschapSelijke taal, waarvan het voortbestaan wel de moeite waard is te worden vermeld.

Bij die stammen bestaat de gewoonte, om aan die kinderen van het mannelijk geslacht, waarvan men meent te mogen verwachten, dat

FEUILLETON.

Aan gene zijde van den Evenaar.

(Veertien dagen in een Nederlandsche Kolonie.)

Vertaald uit de Straits Times.

(Vervolg.)

Boedhistische overblijfselen op Java.

Een bezoek op Java zou onvolmaakt zijn, wanneer het ook niet een pelgrimstocht insloot naar de bewonderenswaardige producten van godsdienst-ijver, door het Boedhisme in de vlakten om Djokjakarta opgericht, voordat het ten onder ging door den alles-overwinnenden aanval van den Islam. Deze overblijfselen geven blijk van een oude kunst en beschaving, en van een scheppingsgave, waarvan weinigen zich thans bewust zijn, en het valt moeilijk, de verzoeking te weerstaan, om in gezwollen taal zijne indrukken weer te geven, bij een poging om ze te beschrijven, zooals ze daar nu staan, gedeeltelijk door de Hollandsche autoriteiten gerestaureerd.

Mejuffrouw Scidmore heeft den schat harer ruime woordenkeus daarover uitgestort, maar noch zij, noch een harer voorgangers in den lofzang, zag ze, zooals ze daar thans staan — 'n wonder voor den oudheidkundige, den bouwkundige, den kunstenaar, en den beoefenaar der studie van de verschillende godsdiensten. Hier, te midden van vruchtbare vlakten, hebben we werkelijk het Java van den ouden tijd.

De Hollanders waren twee honderd jaren in het bezit van Java geweest, zonder de rijke History of Indian and Eastern Architecture te schatten te ontdekken, die verborgen lagen onder het stof van eeuwen en een weligen tropischen plantengroei. Het bleef voor Sir Stamford Raffles bewaard, deze ontdekking te doen. Hij ging in 1811 als luitenant-gouverneur naar Java, en gedurende de vier of vijf jaren van zijn bestuur, deed hij de tempel-ruines uitgraven en blootleggen en hare belangrijkheid uit geschiedkundig oogpunt vaststellen uit de legenden en dichtstukken, in de archieven der inlandsche vorsten. Het was aan de onderzoekingen van dezen grooten Engelschman te danken, dat de tijd van den bouw der tempels kon worden vastgesteld omstreeks het begin der zevende eeuw van de Christelijke jaartelling, en opvolgende onderzoekers (waaronder aan Dr. J. Groneman, sedert jaren reeds ingezetene van Djokjakarta en eere-voorzitter van de Oudheidkundige vereeniging aldaar, eene eerste plaats moet worden toegekend), zijn het er over eens, dat genoemd tijdstip ook uit de ruines zelve blijkt.

Stamford Raffles' meening.

Sir Stamford was van meening, dat de tempels, wat afwerking en kunst betreft, alle pracht en heerlijkheid der pyramiden van Egypte in het niet doen verzinken; maar sedert zijn tijd zijn, dit moet men niet vergeten, in Egypte en Palestina veel rijkere ontdekkingen in oude kunst en oudheidkunde gedaan. Alfred Russel Wallace, Brumund, Fergusson, allen stemmen met den lofzang in, en de laatste geeft in zijne History of Indian and Eastern Architecture te kennen, dat de Boroboedoer het meest grootsche stuk der Boedhistische kunst is, het toppunt eener bouwkundige stijl, die duizend jaar vroeger te Barhut, opgekomen in Indië, begon te vervallen, toen de kolonisten dat meesterwerk der eeuwen in het hartje van Java oprichtten.

Om den Boroboedoer te bereiken, neemt men de stoomtram van Djokjakarta naar Moentilan. Daar kan men 'n bogcart voor 3 gulden huren en, den tempel of tjandi van Mendoet onderweg aandoende, kan de Boroboedoer in anderhalf uur van Moentilan worden bereikt. Mejuffrouw Scidmore was met haar gewoon enthusiasme in staat, over dezen weg uit te weiden; maar, om de waarheid te zeggen, vonden wij het ritje verre van aangenaam. Totdat men in de nabijheid der ruines komt, is de weg slecht en waren enkele kleine bruggen zoo gevaarlijk, dat wij, op verzoek van den koetsier, moesten uitstappen. De dogcart is ook een allesbehalve aangenaam voertuig om er in te reizen, en indien men een beter voertuig kan vinden, zouden wij raden, dat te huren. Waar men ook op Java is, bevinden de huurwagens zich alle in een toestand van verval, veel erger nog dan de gharry van Singapore, en een groot aantal van de poneys zien er zwak uit, en lijden aan open wonden. Moet Java een toeristen-land worden, dan zal een beter toezicht op de voertuigen noodig zijn.

Een gebeeldhouwde tempel.

Strikt gezegd, is de Boroboedoer — het woord beteekent verzameling van Boedha's — geen gebouw, zooals wij spreken van de Sint Paul's kathedraal of van den Sint Pieter. Een kleine heuvel is rondom afgegraven, en het aardewerk omringd met muren van los op elkaar gestapelde steenen, en men treft er geen kolommen, pilaren of werkelijke bogen aan. Men gelooft, dat de tempel door de eerste van Indië gekomen kolonisten is gebouwd ter plaatse van de rustplaats (dagaba) van een der urnen, die elk een deel van Boedha's asch bevatten.

daaruit flinke krijgslieden of hoofden zullen groeien, een soort opleiding gegeven.

Die opleiding, welke neerkomt op niet heel anders dan een verhardings-Systeem, noemt men de labi-opvoeding. Eerst na jarenlange oefening, wordt de jonge labi een man van gewicht, die zijnen landslieden vertrouwen inboezemt en op de schoonen van den stam indruk maakt. De labi's ontvangen bij hunne opleiding een hoogst elementair onderricht, dat bestaat in de studie van de labi-taal, die bij de verschillende rassen nagenoeg dezelfde is. Vandaar, dat een reiziger, die het labi kent, zich zoo goed als overal in het land verstaanbaar kan maken.

Behalve de genoemde stammen, treft men in Fransch-Congo nog het dwergras der M'Babinga's aan, die uitsluitend van de jacht leven en feitelijk de jacht konden zijn van de tot de overheerschende rassen behoorende bevolking. Deze lieden, die nimmer een grootere hoogte dan 1-5 M. bereiken, zijn onversaagde olifantenjagers. Het woud heeft voor hen geen geheimen, en elke weg, elk voetpad of spoor, is hun bekend.

Het land, dat deze menschen bewonen, is voor een groot gedeelte bedekt met bosschen, die rijk zijn aan caoutchouc. De inboorlingen exploiteeren de verschillende caoutchouc-soorten, maar op hunne wijze. Dorpshoofden of toovenaars, hebben bij hen het denkbeeld gewekt, dat, wanneer de boomen en lianen die caoutchouc leveren, maar eenmaal zullen zijn geveld, de Europeanen het land zullen verlaten. In plaats nu van de boomen en lianen af te tappen, houwen ze alles om, zoodat in sommige streken in het geheel geen caoutchouc-leverende gewassen meer te vinden zijn. Maar, zoolang de Europeanen er zijn, willen ze dan toch voor hun caoutchouc zooveel mogelijk maken als ze kunnen, waarom ze het met verschillende minderwaardige harsen vermengen, zoodat de maatschappijen, aan wie concessie voor de ontginning van uitgebreide landstreken werd verleend, er reeds toe moeten overgaan om alle niet zuivere caoutchouc te weigeren.

Opvallend is het, hoe de lieden in het Noorden, waar zij zelven gewassen telen, die krachtige voedingsmiddelen opleveren, als boonen, aardnoten, milies, enz. er veel krachtiger uitzien dan de Baya's, in de overigens vruchtbare, maar boschrijke-Sanga-streek.

Het zou aan te bevelen zijn, de lieden in die streek er toe te brengen, om zich op de teelt van betere voedingsgewassen voor hen zelven, toe te leggen.

Een vrijwel bloeiende veeteelt in de vlakten van de Logone, wordt in de Sangha-Streek 'n hoezeer mogelijke, toch uiterst lastige zaak. De heer Lenfant, die o. a. in opdracht had om te zien of men de door kannibalen bewoonde streken, van vee zou kunnen voorzien, om de lieden in de gelegenheid te stellen ook eens een stukje vleesch te kunnen genieten, zonder dat 'n medemensch er aan zou moeten gelooven, bracht Lai naar Carnot in de Sanghi-Streek, een kudde van vijf honderd dieren, over een afstand van 700 kilometers, goed en wel over. Maar aan de Mambére gekomen, vielen de weiden niet in de smaak der dieren, overal was het gras hun te hard of bevatte het niet genoeg voedings stoffen. Enkele vielen aan parasieten ten offer, terwijl verscheidene door tsè-tsèvliegen werden gedood. Toch is de veeteelt zeer wel mogelijk in de Sanghas-streek, maar alleen in enkele gedeelten. o. a. ook bij Carnot, waar de Aoessa's zelfs prachtige dieren bezitten, zij het ook in beperkten getale.

Zoo voor de bosch-exploitatie, als voor landbouw en veeteelt, is het noodig, dat de inboorling aan het werk komt. Hiertegen wordt, zegt majoor Lenfant wel eene der bekende phrasen aangevoerd: ,,Laat den inboorling toch met rust, hij vraagt u niets, hij heeft geen behoefte om te werken kent zelf ook geen behoeiten en vraagt u alleen maar, dat ge zijn grondgebied eerbiedigt.''

Hiertegenover stelt majoor Lenfant, dat de inboorling, zij het op zijn wijze, wel degelijk werkt; onder het klimaat lijdt, en werkelijke behoeften heeft.

Wat zijn behoeften betreft, behoeft men slechts waar te nemen, hoe, zoodra eene faktory hier of daar wordt geopend, de lieden uit de buurt er onmiddellijk bij zijn, om zich het een en ander van hun gading aan te schaffen.

Een dan, zei majoor Lenfant, Congo is een Fransche kolonie. Ware het dat niet, dan zou het eenvoudig weg, aan eene andere Europeesche mogendheid behooren. Het is verder verkeerd, te spreken van een land dat Frankrijk tegen den zin der bewoners dezen zou hebben ontnomen, waar het eindtoel aan die bewoners ten goede komt.

Om dit doel te bereiken, moet Frankrijk evenwel niet trachten zijne beschaving aan de inboorlingen op te dringen, maar hun datgene verschaffen, wat dadelijk mogelijk is, waarvan zij nut en voordeel onmiddellijk kunnen inzien.

Onder de elkander voortdurend beoorlogende stammen, behoort vrede te worden gesticht, terwijl de weerspannigen de krachtigen vuist moet worden getoond, om den Franschen invloed te vestigen, daar de neger zich slechts voor de overmacht buigt, en ook wijl alleen door dien invloed de inboorling uit zijn ellendigen toestand kan worden opgenomen.

Hoezeer macht bij den neger voor alles gaat, bleek majoor Lenfant op den tocht, waarvan hij onlangs terugkeerde. Nergens werd iets aangenomen of gevraagd, zonder daarvoor te betalen en toen nu op zekeren dag, kapitein Périquet, na in een laka-dorp gastvrijheid te hebben genoten, naar gewoonte daar voor in geschenken betaalde, kwam het hoofd naar hem toe om hem te zeggen:

,,Ge zijt geen groot hoofd, want ge hebt mij betaald. Indien ge sterk waart, zoudt ge alles, wat gij noodig hadt, hebben genomen en ge zoudt zijn heengegaan met een verachtelijken blik op mij. Ge hebt dit alles niet gedaan dus zijt ge een zwak man.''

In Congo begrijpt en bewondert de inboorling alleen kracht. Telkenmale wanneer men ons aanviel en onze middelen ons in staat stelden den aanval krachtig af te wijzen werden wij in het naburige dorp met geestdrift begroet

Onze pacificatie moet energiek zijn en edelmoedig tevens, en humaan. Telkens wanneer men genoodzaakt was, den inboorling te straffen, werd hem daarna de gelegenheid geboden zich te verbeteren.

Maar zoodra de inboorling tot rede is gebracht, moet onze beschaving hem in de eerste plaats brengen op wegen, waarlangs hij zich gemakkelijker verplaatsen kan voor het onderling verkeer, geneeskundige hulp, de vaccinatie, bescherming tegen de slaapziekte en andere kwalen; handwerkscholen; eene, al zij 't nog zoo elementaire opvoeding, die hem nader tot den blanke brengt; vluggere gemeenschap langs de rivieren, en verder ook telegraaflijnen, als 't wat later is.

Voor alles zal het evenwel noodig wezen, dat de inboorling ernstig aan den arbeid gaat, werd reeds gezegd. Zal hij voor de Europeanen willen werken?

Majoor Lenfant meent die vraag bevestigend te kunnen beantwoorden. De neger zal steeds trachten zijne wenschen te bevredigen, die men in hem zal hebben weten te ontwikkelen. Maar het is niet te verwachten, dat men dadelijk over de geheele massa voor den arbeid zal kunnen beschikken. Dat zal eerst langzamerhand komen.

De belasting heeft in dit opzicht tot opmerkelijke uitkomsten geleid. Zoo bijv. woonde op zekeren dag den heer Lenfant bij, hoe 'n inboorling zich aan een faktory aanmeldde, om als drager te worden gebezigd. Hij zeide het geld noodig te hebben om de belasting te kunnen betalen. De agent vertrouwde hem een vracht van Carnot naar Abba toe, en de man trok op weg, heel voldaan het zaakje weer op die manier te hebben geregeld.

Wat het vervoer met dragers betreft, zei majoor Lenfant, dat men zich in Frankrijk, waar

---

Het is moeilijk van het gebouw een korte beschrijving te geven; maar het volgend uittreksel uit mejuffrouw Scidmore's boek, dunkt ons het beste denkbeeld te geven van den bouw.

,,De tempel staat op een breed platform en bestaan uit vijf vierkante en drie ronde terrassen. De muren langs de rondegangen op de vierkante terrassen zijn aan beide zijden van basrelief beeldhouwwerk voorzien. Wanneer men deze basreliefs in één lange lijn naast elkander ontwikkelde, zoude men daarmêe 'n afstand van 3 mijlen beslaan. Op de wallen dezer terrassen zijn vier honderd zes-en-dertig nissen, waarin levensgroote Boedha-beelden op lotoskussens rusten. Trappen voeren van de vier zijden naar boven onder bogen door, terwijl hier en daar nog sporen zichtbaar zijn, dat hier vroeger houten of metalen deuren waren aangebracht. Op de ronde terrassen bevatten twee-en- eventig dagaba's een gezeten beeld van Boedha, geschaard om de groote dagaba, waarvan het eigenlijk doel als sleutel voor het heele bouwwerk nog een raadsel is voor oudheidkundigen. Deze laatste dagaba, is vijftig voet in omtrek en bevatte, hetzij een reliquie van Boedha, of een centrale bron, waarin de asch van priesters en vorsten werd gestrooid, of is eindelijk een nog overgebleven vorm van de boomtempels van het overoude Oosten, toen daar nog de natuur-aanbidding bestond. De Engelsche onderzoekers maakten een opening in de hechte omwalling en vonden een onvoltooid beeld van Boedha, op een platvorm, boven een diepe put.''

Wij lazen o. a. deze beschrijving, voordat wij den Boroboedoer bezochten, en moeten bekennen, dat geen enkele beschrijving, ons 'n juist denkbeeld gaf, van wat wij zouden te zien krijgen. Men moet het hebben gezien, om er zich 'n denkbeeld van te vormen. Zelfs de photographie geeft de werkelijkheid niet weer, van dezen decoratieven arbeid in steen — de harde, maar gemakkelijk te bewerken lava leende zich uitstekend voor dit beitelwerk. Zooals bij den dom te Keulen of de kathedraal te Milaan, moet men het minutieus bekijken, om het wonder te beseffen van het beeldhouwwerk, maar in tegenstelling met die bouwwerken, maakt dit hier niet onmiddellijk een indruk van grootschheid in godsdienstige verheffing. Deze bouw wijkt geheel af van dien van eenigen tempel in Japan of waar ook, hoezeer men op Ceylon en in Indië, voorbeelden aantreft, die tot vergelijkingen aanleiding zouden kunnen geven.

Het is ons doel niet, om uitgebreide details te geven van dit werk van de godsdienstige kunst. De bezoeker kan te Djokjakarta Dr. Groneman's geleerde verhandeling over het onderwerp bekomen, waaruit hij, zoowel iets over het Boedhisme als over den Boroboedoer, kan leeren, waarvan Dr. Groneman een diepgaande studie heeft gemaakt.

De schrijver haalt dan nog een passage uit Mejuffrouw Scidmore's boek over den Boroboedoer aan en vervolgt dan:

Andere ruines.

Naar alle waarschijnlijkheid, werd het metsel werk door een aardbeving geteisterd — de Boroboedoer bevindt zich in de nabijheid van drie vulkanen. Restauratief, zoowel als preservatief werk, werd door het bestuur ter hand genomen, en eenige kleinere tempels in de buurt worden in den oorspronkelijken vorm hersteld.

Er is een klein hotel bij den Boroboedoer, waar men wordt aanbevolen te vertoeven voor nadere studie van dezen bouw, en wij gelooven wel, dat de zonsopgang van den top gezien, 'n gezicht is om niet te vergeten. Behalve de rechterzijde, waar de bergen den horizon afsluiten, reikt het oog mijlen ver, over met kokos- en andere palmen en bananen bedekte vruchtbare velden, waar elk plekje bebouwd is, als een tulpenbed. Mejuffrouw Marianne North, wier verzameling van schilderijen in de tuinen van Kew aan sommigen onzer lezers bekend zal zijn, schreef van dit gezicht:

,,Het mooiste wat wij ooit zagen.''

Er zijn verscheidene andere boedhistische ruines in den omtrek van de Boroboedoer; maar de andere meer belangrijke collectie, ligt tusschen Djokjakarta en Soerakarta. Een kleine tempel, de tjandie Kali Bening, wordt het juweel van Hindoe-kunst op Java geheeten. Dezen zagen wij niet; wel reden wij 's anderen daags in een door vier ponies getrokken victoria, terwijl de inl. looper de paardjes met zijn rrr! rrr! aanzette naar de over de vlakte van Prambanan verspreide tempels, waar wij aan de hand van een anderen gids van Dr. Groneman, in staat waren, de schoonheden van deze elf-honderd-jaar-oude centra van godsdienst-toewijding, te beseffen. Deze tempels zijn de meest belangwekkende in het land, hoezeer zij den omtrek en de grootschheid van den Boroboedoer misten Ofschoon zij geen enkel Boedha-beeld bevatten, maar vele voorstellingen van brahmanistische goden, zegt Dr. Groneman, dat er redenen te over zijn, om aan te nemen, dat zij door Boedhisten, waarschijnlijk over de asch van vorsten en grooten van een boedhistisch rijk, werden gebouwd.

toch ook dragers worden gevonden, kruiers, enz., een heel verkeerde voorstelling daarvan maakte. Zooals de zaak in Fransch-Congo was geregeld, viel daar niets op aan te merken, en het stelsel gaf dit voordeel, dat de lieden, eenmaal als drager gebezigd en daarbij goed behandeld, voor verderen arbeid gewonnen waren.

Majoor Lenfant waarschuwde er evenwel voor, dat in die behandeling door de Europeanen, solidariteit moest worden betracht, opdat de inboorling zich niet door den een of anderen Europeaan verongelijkt zoude achten, waarvoor hij niet dien Europeaan alleen, maar alle blanken verantwoordelijk zou stellen.

* * *

Op Ceylon.

De kokosboom maakt een der grootste rijkdommen van het Geurige eiland uit. Hij draagt met zijn verschillende producten meer dan 21 pCt van den uitvoer bij, en er bestaat op het heele eiland geen meer loonende cultuur dan die van den kokospalm.

Het Blue Book van 1906 stelt de met klapperboomen beplante oppervlakte op 9 87.030 acres. Aannemende dat er op elke acre 75 boomen voorkomen, en elke boom — matig geschat — een waarde heeft van 10 shillings, dan zou het in deze nijverheid belegd kapitaal een totaal aanwijzen van meer dan 37 millioen ponden sterling.

Sedert eenige jaren legt men zich op Ceylon ook op de caoutchouc-cultuur toe. en op het oogenblik wordt het met caoutchouc bepliante oppervlak met 120.000 acres aangegeven.

Verder worden ook ernstige pogingen in het werk gesteld, om de zijde- en bijen-teelt, op het eiland in te voeren, waar overigens de thee ook nog altijd een belangrijk uitvoer-product uitmaakt.

Oost- en West-Indisch litteratuur overzicht.

De Ingenieur. 29 Februari 1908.

Dit nummer bevat een uitvoerig opstel van *Jhr. J. C. van Reigersberg Versluijs*, getiteld: *Aanteekeningen betreffende spoorweg aanleg in Suriname* (met afbeeldingen). Voordracht, te houden in de vergadering van de Vakafdeeling voor Spoorwegbouw en Spoorweg-exploitatie van 7 Maart 1908. Schrijver opent zijn belangwekkend artikel met een kort overzicht der wordingsgeschiedenis van den Surinaamschen spoorweg, welke aan onze lezers zeker niet onbekend is. Vervolgens treedt hij in meer technische beschouwingen omtrent den aanleg, waarbij o. m. het gebezigd personeel ter sprake wordt gebracht. Zijn oordeel over den Javaan als immigrant lijkt ons alleszins de moeite waard hier te laten volgen.

De Javaan in Suriname — zegt schr. — kenmerkt zich in de allersterkste mate door zijn absolute zorgeloosheid. Grand seigneur zoolang hij geld heeft, bananen- en kippendief wanneer het op is, plaagt hij zich niet met aardsche zorgen. Iets van zijn loon besparen valt hem niet in, en na afloop van zijn werkcontract is hij, met hoogst weinige uitzonderingen, even kaal als bij aankomst. Een gevolg van deze eigenschappen is, dat hij zich veel beter voedt dan de „koelie" — met dezen naam wordt in het algemeen aangeduid de Br.-Indische immigrant — „en zich een niet alleen voldoend, doch wèl toebereid maal dagelijks laat smaken. Kippen, die in Suriname minstens *f* 1 per stuk kosten, zijn daarbij geen zeldzaamheid. Mooie doeken en sieraden voor hun levensgezellinnen worden voor wat er over mocht blijven aangeschaft. Hartstochtelijke spelers als zij zijn, is geen genot hun onmisbaarder dan het dadoespel, en welke pogingen ook zijn aangewend die speelzucht te beperken, zij hadden alle feitelijk geen gevolg.

Als arbeider staat de Javaan gelijk met den koelie, wat krachten betreft dikwijls er boven. Zijn sterkere lichaamsbouw en betere voeding zijn daarvan oorzaak. Eenmaal aan het werk chicaneert hij minder en praesteert, mits onder goede leiding, behoorlijk werk. Volgens deskundigen in Suriname meer dan op Java.

Prikkel tot meerder geldverdienen kent hij niet; zoodat, zijn taak eenmaal voltooid, hij er niet over zal denken een tweeden op denzelfden dag aan te vangen. Zeer gehecht aan een gemoedelijk bestaan, nemen de Javanen naar de spoorwegkampen veelal vrouw en kinderen mede, voor wie zij met buitengewone handigheid in de kampen kleine, doch knus ingerichte afdeelingen weten in te schieten...... De gamelan en danspartijen bijna op iederen Zaterdagavond geven aan hun kampen iets gemoedelijks. Het moreel gehalte der Javaansche schoone is over het algemeen bedenkelijk en de zeer wisselende echtverbindingen zijn niet bevorderlijk voor den gezondheidstoestand." Tot zoover de schrijver. Het wil ons voorkomen, dat hij er volkomen in geslaagd is een juist beeld te geven van den Javaan: groote zorgeloosheid, weinige spaarzin, ijdelheid, enz., zijn zijne slechte eigenschappen, doch luiheid kan hem niet worden verweten; in Suriname zoomin als op Java.

In ons Weekblad van 20 Febr. jl. maakten wij met ingenomenheid melding van een artikel in de Ingenieur van 15 Febr. door den heer E. Middelberg: Het Banka-boortoestel voor de uitvoering van ondiepe boringen en grond-onderzoek, waarbij de schrijver er terloops melding van maakte, dat men nu van Amerikaansche zijde deze Nederlandsche vinding als een Amerikaansche tracht te exploiteeren.

Thans gaat de redacteur van de Ingenieur, de heer *R. A. van Sandick*, dieper op deze kwestie in. In een opstel: *Het Banka-boortoestel, in Amerika verhandeld als The Empire Hand Prospecting Drill*, behandelt hij deze „schaamtelooze daad van industrieëlen diefstal". In het kort komt de zaak hier op neer. De Amerikaansche mijn-ingenieur J. P. Hutchius heeft tal van gegevens weten te verkrijgen omtrent het Banka-boorgereedschap, zich meester gemaakt van de photo's, die de Haarlemsche Machinefabriek v.h. Gebr. Figee — de exploitante van het toestel — in het belang van haar eigen bedrijf heeft doen vervaardigen en die photografieën in een reclameboekje gereproduceerd als détails van zijn beweerde Amerikaansche vinding. Verder liet hij al de bijzondere constructies van het Bankaboorgereedschap in Amerika op zijn naam patenteeren. Bedoelde photo's ondergingen echter eene kleine verandering, „doordat de looze Amerikaansche collega den huiselijken achtergrond van Middelberg's photo's heeft aangepast aan het avontuurlijke of exotische milieu, waar met zooveel financiëel succes van Amerikaansche zijde gewerkt heet te zijn met deze pseudo-Amerikaansche uitvinding." Zoo zijn bijv. op een dezer platen, „de gebouwen en boomen op Middelberg's photo in een achtergrond van phantastische sneeuwbergen veranderd, ten einde ons de suggestie te geven van de barre koude der poolstreken" — het tooneel moet, volgens het bijschrift, heelemaal in Alaska plaats grijpen —. „De tropische kleeding en hoofdbedeksel van Middelberg's boorpersoneel, die spoedshalve niet gewijzigd is, contrasteert niet weinig met dien vervalschten achtergrond."

De heer Van Sandick eindigt aldus: „Het artikel in De Ingenieur van 15 Febr. moge strekken om de verdiensten van onze landgenooten in de boortechniek onweerlegbaar vast te stellen. Wij meenden echter in het belang van de Nederlandsche ingenieurs-wetenschap de handelwijze van dezen Amerikaanschen mijn-ingenieur aan de kaak te moeten stellen. Wij koesteren de overtuiging, dat de groote meerderheid van onze Amerikaansche collega's, als zij van een en ander kennis nemen, de handelwijze van hun landgenoot met ons ten strengste zullen afkeuren."

* * *

De Vrouw en haar Huis. Febr. 1908.

Mejuffrouw *Martine Tonnet*, de begaafde schrijfster, die zich meer en meer naam maakt op Indisch gebied — we denken bijv. aan haar archaeologische studiën in de eerste plaats — heeft in genoemd tijdschrift thans een artikel gegeven van meer huishoudelijken aard, nl.: *De voorbereiding van de Indische rijsttafel.* Het bevat eigenlijk in hoofdzaak eene opsomming der werkzaamheden, van den ochtend tot den avond, van de Javaansche keukenmeid „kokkie", waarvan het wel en wee van een Indisch huishouden voor een groot deel afhangt. We zijn overtuigd, dat Mej. Tonnet met haar prettig geschreven opstel, eene belangrijke bijdrage heeft geleverd tot vermeerdering der kennis van velen van een gedeelte meer intiem Indisch leven; veel eenvoudigs is hier *voor de eerste maal* — mag men zeggen — op verdienstelijke wijze te boek gesteld.

* * *

Neerlandia. Orgaan van het Algemeen Ned. Verbond. Febr. 1908.

Dit nummer bevat onder het opschrift *„Verruiming"* eene bespreking van het dezer dagen in druk verschenen verslag van de vergadering van het Indisch Genootschap, waarin de Inlandsche arts Tehupeiory als spreker optrad. Het spreekt van zelve, dat Neerlandia hoogelijk ingenomen is met het feit, dat deze „zoon van Insulinde" zijn rede in het Nederlandsch hield. O. a. wordt gezegd: „Wat misschien van alles het meest treffend was, dat was de zuiverheid, de sierlijkheid zelfs van het Nederlandsch door den heer W. K. Tehupeiory gesproken. Voor velen is het ongetwijfeld een openbaring geweest; wie meer wisten, die heeft het niet bevreemd; er zijn Inlanders in onze Oost, die de Nederlandsche taal kennen als de besten onder ons en beter dan de meesten."

Verder vonden we in dit nummer een kort verslag van *Een lezing over Suriname* door *Ds. Zaalberg*, die door een langdurig verblijf in die kolonie tal van wetenswaardigheden er over mededeelde voor de leden der Amsterdamsche Jongelieden-afdeeling van het Nederlandsch Verbond; en eene zeer waardeerende bespreking van het door „Oost en West" en de „Mij tot Nut van 't Algemeen" uitgegeven werkje: *„Een boekje over onze Oost, voor hen, die er niet geweest zijn"*, waarvan ook in het ondervolgende maandschrift melding wordt gemaakt en de verschijning met vreugde begroet.

De Indische Gids. Maart 1908.

De aflevering opent met een artikel van den heer *C. J. Hasselman*, getiteld: *De nieuwe Landrente-regeling voor Java en Madoera*, waaraan volgens schrijver al heel weinig aandacht wordt geschonken, niettegenstaande het „zonder overdrijving tot de gewichtige gebeurtenissen in onze koloniale geschiedenis gerekend mag worden." Zooals bekend is, berust de nieuwe regeling op het in 1896 in de Preanger ingevoerd stelsel, waarmede de schrijver zeer is ingenomen; hij zegt dan ook na een uiteenzetting van strekking en beteekenis der nieuwe ordonnantie: „Na jarenlang tobben en zwoegen zijn wij in zake de landrente-regeling op Java en Madoera eindelijk op den goeden weg gekomen."

Mr. I. A. Nederburgh geeft het slot van zijne uitvoerige juridische beschouwingen omtrent *De nieuwe artikelen 75 en 109 van het Ned. Ind. Regeeringsreglement;* thans behandelt hij de rechtspraak in burgerlijke zaken en de rechterlijke organisatie in N.-Indië. Gelijk men weet zijn de artt. 75 en 109 gewijzigd bij de wet van 31 Dec. 1906 — Indisch Staatsblad 1907, No. 204 en 205 —, doch deze wijzigingen nog niet in werking getreden.

„Nog eens de verdediging van Indië" vormt een onderwerp van bespreking voor den Majoor van 't Indische leger *J. C. van der Belt*. De schr. heeft dit onderwerp reeds meermalen ter sprake gebracht, o. a. in de Vereeniging t. b. v. d. Krijgswetenschap en ook meermalen zijn opvattingen bestreden gezien; thans maakt hij front tegen de stellingen van den ritmeester J. G. Boon en den majoor De Greve te dezen opzichte.

„Het oudheidkundig onderzoek op Java" wordt door *B.* besproken. Met een gevoel van dankbaarheid — zegt schrijver — jegens onze koloniale regeering namen wij kennis van de gedrukte rapporten van de commissie in Ned.-Indië voor oudheidkundig onderzoek op Java en Madoera in de jaren 1905 en 1906. Men kan de aanmerking maken, dat de verschijning wel wat laat is, doch zeker is het een verblijdend teeken, dat na den dood van den voorzitter dier commissie, Dr. Brandes, en na de vruchtelooze moeite om een geschikten vervanger te vinden, de regeering de zaak niet heeft opgegeven, maar is blijven gebruik maken van de krachten der bekwame, volijverige leden dier commissie, de heeren J. Knebel en H. L. Leydie Melville, om vast te leggen — in beeld en geschrifte — wat van de Javaansche en Hindoesche beeldhouwkunst op het oogenblik in onze Oost-Indische bezittingen nog te vinden is, en dit te behoeden tegen verdere vernieling." Op deze lofrede volgt dan eene bespreking der genoemde rapporten.

Behalve de gewone maandelijksche rubrieken: Maandelijksche revue van brochures, Koloniale litteratuur, enz., bevat dit nummer van de Ind. Gids nog een aardig geschreven schetsje: *Moeder Delbo*, door *F.*

* * *

Onze Eeuw. Maart 1908.

De heer *Mr. J. C. Kielstra* schrijft in Onze Eeuw een artikel: *Bestrijding van woeker in Indië*, breed van opzet, waarin hij er op aandringt, dat van regeeringswege maatregelen tegen den woeker zullen worden genomen. In onze koloniën — zegt schrijver — wordt op uitgebreide schaal gewoekerd en er is misschien geen land ter wereld, waar het kwaad van den woeker zoo welig tiert. Men mag echter alleen zich tot op zekere hoogte er over verwonderen, dat in het algemeen slechts gesproken en geschreven is over den woeker van de Inlandsche maatschappij, terwijl toch ieder, die met de lagere klasse der Indo-Europeesche samenleving in aanraking is gekomen en de verhoudingen, die daar bestaan, heeft kunnen waarnemen, zal hebben opgemerkt, hoe algemeen verbreid ook daar de woeker is, welke ellendige gevolgen hij ook daar

heeft." We kunnen den schrijver thans in zijne beschouwingen niet volgen, doch hopen op zijn stuk terug te komen, wanneer hij in een volgend nummer van Onze Eeuw zijne conclusiën heeft bekend gemaakt en zijne bedoelingen ook beter overzien kunnen worden.

* * *

Weekblad voor Indië. No. 40.

Dit nummer bevat geen artikelen, welke een afzonderlijke bespreking noodig maken o. i., waarom we met een eenvoudige opsomming volstaan, nl. : *Van 't oude Soerabaja (vervolg)*, door *Gabriël*. — *Kiekjes uit Jamdena*. — *Het spoorweg ongeluk bij Masinkin de Preanger Regentschappen*. — *Een honderdjarige* (namelijk J. H. P. Lankau, een Europeaan te Mr Mr. Cornelis), benevens een kernachtig ingezonden stukje van den Chinees *Tjan Kiem Bie* (zie ons vorig overzicht).

* * *

De Indische Mercuur. 25 Febr. 1908.

Dr. G. van der Sleen geeft in dit nummer een met groote kennis van zaken geschreven opstel : *Over Java-coca*, naar aanleiding van een bericht in de dagbladen, dat Dr. De Jong op Java propaganda maakt voor het bereiden van ruwe cocaïne. Het gebruik van cocaïne als geneesmiddel dateert nog eerst van de laatste decenniën der vorige eeuw. Reeds in 1854 werd door Hasskarl voorgesteld, tegelijk met de kina ook de coca uit Peru op Java in te voeren, doch zulks stuitte af op de bezwaren der regeering, die van oordeel was, dat het gebruik een noodlottigen invloed zou kunnen uitoefenen op de Inlanders, daar cocaïne ongeveer de verdoovende eigenschappen bezit van opium. Eerst in 1878 werd met de cultuur aangevangen in den Plantentuin te Buitenzorg en, is deze langzamerhand uitgebreid. Echter is het de coca-cultuur op Java nimmer voor den wind gegaan; de oorzaken daarvan noemt de schr. en zegt o.a. dat deugdelijke cocaïne in hoofdzaak verkregen wordt uit de zgn. „grootbladige" coca; terwijl op Java de „kleinbladige" gecultiveerd wordt.

Mr. J. F. Dijkstra, planter op Negara Ratoe. in de Lampongs, schrijft een artikel *Rameh of Musa textilis*, waarin hij zich lucht over ondervonden teleurstellingen met de cultuur van rameh;hij wenscht dezen netel, die zonder te branden als de Westersche dito, hem niettemin toch blaren heeft bezorgd, „ver weg naar zijn negri: China". Neen, dan de Musa textilis, de zgn. Manilla-hennep, of zooals ze in de Minahassa heet „koffo", dit is een artikel, waarmede volgens Mr. Dijkstra wat aan te vangen is. Toch wil hij voor den aanplant van Musa textilis thans geen propaganda te maken, hij laat dit wijselijk na. „Rameh verleert je die grappenmakerij!" Toch luidt zijn advies: „Wie in 't bezit is van *echt* Musaplantmateriaal, en weet door zaakkundige bemonstering van vezelmonsters, gewonnen van de soort, die dat plantmateriaal leverde, en op gronden, als waarover hij de beschikking heeft: hij woekere met dat plantmateriaal, en plante zoo haastig mogelijk!"

Verder bevat de Mercuur nog de volgende artikelen: *De gouvernements kina-onderneming, door v. G.* — *De exploitatie van djatibosschen op Java, door H. W. A. van den Wall Bake.* — *De vergadering der Javasche Bank op 18 Jan. te Batavia.* — *De kwaliteit der Javasuiker.* — *Cultuur der Java-Liberiakoffie, door F. W. M.*, benevens de gewone wekelijksche rubrieken als: *Kultuurberichten. Financieële berichten en Verslagen*, enz.

Boekaankondiging.

Van de Leeszaal, Heulstraat 17, den Haag.

Vervolg opgave der bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd:
de Javabode t/m 5 Februari 1908;
Bataviaasch Nieuwsblad idem;
Soerabaiasch Handelsblad t/m 4 Febr. 1908.
Nieuws v/d Dag voor Ned.-Indië idem;
Sumatrapost t/m 5 Februari 1908;
de Indische Mercuur No. 9;
de Regeeringsalmanak voor Ned.-Indië 1908.
de Indische Gids van Maart 1908.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 28 Jan. 1908.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa, aan den administrateur bij de Gouv. pandhuizen A. B. Rozet.

Ontslagen: eervol, op verzoek, de onderwijzer 2e klasse bij het Inl. onderwijs F. Mokaloe; de ambtenaar voor Chin. zaken A. G. de Bruin; de ass.-resident secretaris G. L. C. Castens; de zoutverkooppakhuismeester F. P. Melger; de Inlandsche arts C. R. van Joost; de leerling-opziener bij het boschwezen L. Th. F. Heijer; de commies bij den post- en telegraafdienst H. A. J. Offermans.

Gesteld: ter beschikking van den Dir. van Gouvernementsbedrijven bij de tinwinning op Banka, G. J. G. Brandt.

Benoemd: tot ass.-resident, secretaris van Amboina, J. W. van Hille, thans controleur; tot adj.-houtvester 1e klasse J. H. Roelofsen; tot adspir.-ingenieur bij den post- en telegraafdienst W. I. Hartjens.

Ontslagen: eervol, op verzoek, de gewezen regent, met den titel van radja der negorij Sirisori Slam, afd. Saparoea (Amboina) Abdul Madjid Pattisahusiwa.

Benoemd: tot luitenant der Chineezen te Mocaratewe, Z. en O. afd. van Borneo, Khoe Goean Liok.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de luitenant der Chineezen te Kertosono, Tan Kian Hien; te Sindanglaoet, Kwee Keng Lien: te Ploembon, Oei Tiam Seng; te Bajan (Atjeh) Tjong Fat Po

Militair Departement.

Verleend: wegens ziekte, een jaar verlof naar Europa, aan den 1en luit. der art. M. A. Snoeck.

* * *

Uit de Javasche Courant van 31 Januari 1908.

Belangrijke Ordonnantiën, enz.

Belastingen in Djambi.

In de residentie Djambi wordt, te rekenen van 1 Januari 1908 af, onder den naam van belasting op de bedrijfs- en andere inkomsten, eene belasting geheven van alle personen, behoorende tot de Inlandsche bevolking, wier inkomen meer dan *f* 50 's jaars bedraagt.

Opium Oostkust van Sumatra.

Bij ordonnantie van 25 Jan. 1908 is eene wettelijke regeling getroffen inzake de maximum-verkoopprijs van het opium in de residentie Oostkust van Sumatra en een einde gemaakt aan de bevoegdheid der Bataksche hoofden in die residentie tot het verkoopen, bereiden en doen bereiden van opium.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa, aan den verificateur 4e klasse W. de Vogel.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de 1e commies bij het Dep. van Justitie, A. C. E. Berretty; de depôthouder bij de opiumregie Ch. E. Heaviside; de 1e klerk op het ass.-res.-kantoor te Poerworedjo, G. F. A. de Chauvigny de Blot; de klerk ter Algem. Secretarie O. F. W. Schiffer.

Benoemd: tot tijdelijk commies bij het Dep. van Landbouw A. L. Joon; tot tijd. boekhouder bij den inspecteur pandhuisdienst G. Bh. Nauta; tot 3den commies bij het Dep. van Just., L. Grashuis; tot tijd. inspecteur voor de belastingen B. ten Bruggen Cate; tot machinist bij de zoutfabrieken op Madoera J. M. G. de Vrijer; tot 1en commies bij de S.S. op Java J. Ch. S. Fruneaux; tot opzichter 1e kl L. F. Berrettij; tot opzichter 2e kl. H. J. A. E. Oudhoff.

Ontslagen: eervol, op verzoek, de hoofddjaksa in het regentschap Madioen, Raden Ngabehi Admo di Wirio.

Benoemd: tot Inlandsch off. van Justitie in het regentschap Pasoeroean, Raden Ngabehi Prawiro Atmodjo.

Verleend: een verlof van twee jaren aan den notaris A. J. Wolvekamp.

Militair Departement.

Verleend: wegens ziekte, een tweej. verlof naar Europa aan den kapt. der art. W. G. A. Brewer; één jaar aan den 1en luit. der inf. J. A. Roukens.

Ontslagen: op verzoek, eervol, met behoud van recht op pensioen, de luit.-kolonel der infanterie P. W. Scheffelaar Klots.

* * *

Uit de Javasche Courant van 4 Febr. 1908.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: wegens ziekte, 2 jaar verlof aan den hulponderwijzeres, mej. J. E. Bouricius; wegens langdurigen dienst, één jaar aan den opzichter bij de S.S. op Java J. P. Coelen en aan den controleur B.B., C. A. Nieuwenhuijsen.

Ontslagen: de gewezen klerk bij de S.S. op Java A. M. L. Gortmans en de waarn. zoutverkooppakhuismeester Mas Kertodiworongo; op verzoek, eervol, de zoutverkooppakhuismeester C. J. Marlisa; de commies kashouder bij de S.S. op Java L. C. v. Beusechem en de opzichter 1e kl. F. J. Breuer; wegens ziekte, eervol, de commies bij den post- en telegraafdienst J. Th. van Oordt; op verzoek, eervol, de Inlandsche arts Raden Roem.

Benoemd: tot asp.-controleur op de Buitenbezittingen: A. Ph. van Aken, L. B. C. de Klerck; A. Th. van Ginkel, M. A. Jansen, K. H. van Prehn, K. Ch. van Haastert, J. Blok en P. H. J. de Boog; bij het Binnenlandsch Bestuur op Java en Madoera: C. A. Schnitzler, C. E. Barre, C. O Matray, G. W. M. Beck, G. J. ter Poorten, G. A. Danekes, C. H. H. Snell, G. J. Pijnacker Hordijk, B. Ch. Adriaans en P. C. A. van Lith; tot adj.-boekhouder-kassier bij het vendukantoor te Batavia J. M. Gramberg;

bij de S.S. op Java, tot opzichter 1e kl., B. E. S. Brender à Brandis en F. van Leeuwen; tot opzichter 2e kl. Th. A. B. A. van der Put.

Tijdelijk belast: met de waarneming der betrekking van adjunct-chef der 4e afd. S.S. op Java de 1e luit. der inf. W. A. van Oorschot.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de ass.-wedono v. Ranoejoso Mas Ardjodiwirjo.

Benoemd: tot lid van den Landraad te Sintang, Mas Sri Wangsa; tot controleur in de res. Bali en Lombok, de ambtenaar op nonactiv. H. J. Krugers

Ontslagen: op verzoek, eervol, de dokter-djawa, Raden Bintang.

Militair Departement.

Verleend: wegens langdurigen dienst, één jaar verlof naar Europa, aan den off. van gezondh. 1e klas J. H. Smit.

Bevorderd: tot kapitein der inf. de 1e luitenants H. J. Voskuil en C. W. Neys, eerstgenoemde met verlof in Europa.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar Oost-Indië.

Passagierslijst van het s.s. Ophir; commandant J. Sharp; van Batavia 6 Febr. 1908; te Marseille 29 Februari 1908.

J. G. Hupken met echtg. en 2 kinderen; W. Prins met echtg. en 1 kind; A. van Watering;W. G. A. Brewer met echtg.; J. A. Reukers m. echtg. en 2 kinderen; R. Th. F. van der Voort; J. C. van Nispen met echtg. en 1 kind; mej. M. Olivier; Ch. Lacombe; C. Goudswaani met echtg.; J. Hartog; W. A. L. van der Waarden; A. E. Weerkamp; L. Stijn; benevens H. M. troepen en schepelingen.

Passagiers van het s.s. Goentoer; gezagvoerder H. le Clercq; van Rotterdam naar Ned.-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept: W. Aars; W. A. van der Gant; A. R. W. Gey v. Pittius; Mej. J. A. Kock; mej. W. A. Koch; mevrouw C. H. F. Roukens—Van Nouhuijs; B. C. A. J. van Dinter met echtg. en 1 kind; A. van Nieuwland en echtg.; ü. de Vriend met echtg. en zoon; mevr. S. van Vleuten—van der Mandele en 2 kinderen; C. Auf 'n Orte; mevrouw wed. W. F. Kerdel—Ollemans; H. Korderijnk en echtg.; G. van der Kamp en dochter; C. Burker; N. Watrin; benevens een detachement suppletietroepen;

naar Southampton: J. Oostermeijer;

naar Marseille: H. Kuntze;

te Southampton zullen zich inschepen: naar Marseille: mevrouw G. W. Smith; mej. R. R. Smith;

te Lissabon zal zich inschepen: naar Marseille: P. C. Arijver;

te Marseille zullen zich inschepen: L. W. Stephan met echtg. en 3 kinderen; F. Kolle met echtg. en 6 kinderen; J. H. Klein en echtg.; mej. A. S. P. Muijlwijk; dr. H. Bervoets en echtg.; mr. G. S. Brantsma; mej. M. Niehans; mevrouw E. S. M. Bessem—Hendriksz; mevrouw A. M. Reijst—Schefer; W. Th. Immink met echtg. en 2 dochters; P. L. Ch. Lesueur met echtg. en dochter; mej. M. v d. Poll; W. Cath met echtg. en 3 kinderen; H. F. P. Obertop met echtg. en dochter; O. S. Knottnerus; Joh. C. Broekhuijsen; mevrouw C. M. de Crand—Meijer en 2 kinderen; J. J. Cramer met echtg. en 3 kinderen; Mr. H. Pouw en echtg.;mevrouw C. H. F. Roukens—Van Nouhuijs; mej. M. M. Kop; J. Ch. Lamaison; mevr. J. H. Chevalier-Lamaison en dochter; Herman Rosenthal; mevrouw J. C. A. Uhlenbeck; R. J. Maas en echtgen.; D. Leupen en echtg.; M. van Loon; E. C. Sayers met echtg. en 3 kinderen; F. W. Voswinkel Dorselen; H. Huisman en echtg.; O. F. Muller von Czernic-Crand—Meijer en 2 kinderen; J. J. Cramer met Czernicki; mevrouw wed. M. C. A. Hendriksz—Van Delden en dochter; J. J. F. Bakvis; Dan. Obreen; W. Versteegh; A. Nipius; mevr. G. Maande Bruijn; mevrouw wed. J. Nikerk Paarlez; C. Bruijn en echtg.; Zuster A. van Veen; Jac. Biekart; L. W. J. Frantz met echtg. en 2 kinderen; J. Huijdekoper met echtg. en 3 kinderen; H. J. Asmus en echtg.; S. B. M. Kläring en echtg.; A. Huetsing met echtg. en 1 kind.

Levensverzek. Mij. Arnhem,

Maatsch. Kap. Eén millioen gulden (volteekend)

sluit levensverzekeringen en lijfrenten op

bijzonder gunstige verzekeringsvoorwaarden en tegen lage premiën.

Bijkantoor te Batavia: KALI BESAR.

N.V. Electrische Drukkerij

„Luctor et Emergo"

Amalia van Solmsstraat 2-4,

Telephoonn. 4424 :=: Den Haag.

J. S. DIJKHOFF,

Den Haag -:- Mauritskade 83
Telef. Interc. 4212.

Koopt en verkoopt Effecten, vreemd Geld, verzilvert Coupons, opent Rekening-Courant tegen onderpand, incasseert Wissels en Kwitantiën.

INDISCHE VENDUTIE.

Malakkastraat 74,

Den Haag.

Is het Soliedste Adres voor hen die KOMEN om zich te installeeren en voor hen die hun Inboedel 't voordeeligst van de hand wenschen te doen, zonder kosten voor den inzender.

Bergplaats voor Inboedels.

Verhuizingen en Transporten.

GEOPEND van 9 tot 5 uur.

(Zondags gesloten.)

DEN HAAG.

-:- Pension -:-

ZORGVLIET

6 Gr. Hertoginnelaan

H. W. G. ROOSEBOOM.

VACANT.

Gouden Medaille. **Parijs 1907**

Internationale Tentoonstelling Hygiëne.

Haargroeimiddelen

merk „CRINOFLOOR"

zijn de middelen waarvan men het meest succes kan verwachten. Men vrage ter overtuiging daarvan aan, de vele attesten van herstelden, welke gaarne op aanvraag franco thuis worden gezonden. Mondeling of schriftelijk ADVIES KOSTELOOS.

C. ROMEIJN, Haarkundige, Spui 25, Den Haag.

Eenig eigenaar.

CONDITIE BILLIJK. - NAMAAK VERBODEN

☞ Succes bijna altijd zeker.